

- <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 26.02.2025)
11. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти: постанова КМУ, наказ МОН України від 21.02.2018 № 87. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.02.2025)
12. Шкляр Н. А. Психофізіологічні особливості розвитку дітей молодшого дошкільного віку. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2016. № 3. С. 42–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2016_3_10 (дата звернення: 26.02.2025)

Забезпечуємо наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах дистанційного формату освітньої діяльності закладу дошкільної освіти

Вікторія ЛЕУНОВА,
директор Дергачівської початкової
школи №1 Дергачівської міської ради
yktorialeunova@gmail.com
Світлана МАРТЯНОВА,
директор Дергачівського закладу
дошкільної освіти комбінованого типу №1
«Калинка» Дергачівської міської ради
Харківської області
svitlana19mart77@gmail.com
Василина ТОВКАН,
директор Дергачівського закладу
дошкільної освіти комбінованого типу №3
«Сонечко» Дергачівської міської ради
Харківської області
vasylinafyrd@gmail.com

У статті розглядається питання забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою в дистанційному форматі. Висвітлено основні труднощі, що виникають під час переходу дітей з дошкільного закладу до школи за відсутності безпосередньої взаємодії з педагогами. Окреслено ефективні методи та інструменти для формування в дітей необхідних навичок, зокрема використання ігрових методів і співпраці між вихователями, учителями та батьками. Особливу увагу приділено адаптаційним механізмам, що допомагають мінімізувати стрес у дітей та сприяють їх успішній соціалізації в нових умовах.

Ключові слова: наступність освіти, дистанційний формат освітньої діяльності, дошкільна освіта, початкова освіта, адаптація дітей, освітні додатки, онлайн-ресурси.

Реформа Нової української школи (далі – НУШ) передбачає плавний і гармонійний перехід дітей із дошкільної до початкової освіти, урахуваючи вікові особливості розвитку. Однак воєнний стан створює нові виклики, які змушують адаптувати й механізми реалізації наступності також.

В організації освітнього процесу в дистанційному форматі дотримуємось основних принципів наступності дошкільної освіти та НУШ:

1. *Психологічний комфорт дитини* – мінімізація стресу під час переходу до школи.
2. *Збереження ігрової діяльності* – адаптація методів навчання під природні потреби дитини.

3. *Інтеграція освітнього процесу* – використання компетентнісного підходу в освіті.

4. *Формування ключових навичок (soft skills)* – розвиток критичного мислення, комунікації, самостійності.

5. *Співпраця між вихователями, учителями та батьками* – узгодження навчальних програм і методик.

Також урахуємо ключові аспекти забезпечення наступності між початковою та дошкільною ланками освіти. Це єдині підходи до розвитку дитини. У дошкільній освіті звертаємо більше уваги на гру, соціалізацію, розвиток емоційного інтелекту. У початковій школі здійснюємо м'який перехід до системного навчання через інтегровані уроки.

Важливою вважаємо взаємодію батьків, вихователів і вчителів, що реалізується через такі форми:

- онлайн-зустрічі для батьків із метою просвітницької роботи про особливості НУШ;
- спільні заходи для дітей (проекти, екскурсії, майстер-класи, інтегровані заняття).

Побудувати сучасний освітній процес у дистанційному форматі неможливо без використання сучасних онлайн-ресурсів. Тому цей напрям роботи реалізуємо через застосування:

- освітніх додатків для розвитку дитини, які можуть самостійно використовувати батьки (наприклад, «Вивчаю – не чекаю» [6] , платформа розвитку дошкільнят НУМО (онлайн-садок «Нумо») [9], «Mr.Leader» [15];
- доступних онлайн-ресурсів для вчителів і вихователів.

Серед перевірених і рекомендованих МОН України сервісів – безкоштовний навчальний застосунок «Вивчаю – не чекаю», який покликаний забезпечити українських учнів і учениць 1–4 класів ефективним інструментом для онлайн-навчання. Цей сервіс створений War Child Holland і ГС «Освіторія» у партнерстві з Міністерством освіти і науки України.

Додаток Duolingo допомагає дітям вивчати іноземні мови через ігрову діяльність і виконання вправ [13].-Це мовний додаток, який перетворює вивчення іноземної мови на захоплюючу гру. Він підтримує різні мови, що робить його універсальним інструментом для дошкільнят і молодших школярів. Duolingo пропонує ігровий інтерфейс у поєднанні з ефективною методологією навчання. Це платформа, де діти можуть відстежувати свій прогрес, отримувати винагороди та брати участь у дружніх змаганнях.

Завдяки додатку Khan Academy Kids дошкільники можуть вивчати математику, мову, мистецтво та інші предмети за допомогою цікавих відео та інтерактивних завдань [14]. Це веселий, комплексний і відзначений нагородами освітній додаток, розроблений для дітей і учнів віком від 2 до 8 років. Наповнений тисячами навчальних ігор, книг і завдань, він перетворює освітню діяльність на захоплюючу та приємну подорож, а також сприяє розвитку важливих навичок: від соціально-емоційного розвитку до читання та звукової мови. Додаток також включає математичні ігри, орфографічні вправи та цифрові книги. Під час роботи з дітьми пропонуються цікаві музичні руханки.

Також у роботі з дошкільниками використовуємо ігрові онлайн-взаємодії для дошкільнят «The LEGO Foundation», розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України [7].

Воєнні реалії змінили підходи до освіти в Україні – підготовка старших дошкільників до школи через дистанційний формат стала викликом для педагогів, батьків і самих дітей. Однак навіть через екран наші педагоги змогли організувати ефективний розвиток дошкільників, що допоможе їм адаптуватися до шкільного середовища та розвинути ключові навички.

Під час організації освітньої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку в дистанційному форматі з метою забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою **враховуємо такі основні принципи:**

- *ігровий підхід* – робота з дітьми має бути невимушеною, схожою на гру, а не на традиційні уроки;
- *комплексний розвиток* – урахування фізичного, емоційного, когнітивного, мовленнєвого та соціального розвитку;
- *розвиток самостійності* – формування навички виконання завдань без безпосереднього втручання дорослого;
- *скорочена тривалість заняття* відповідно до нормативних вимог в умовах дистанційної освіти (тривалість онлайн-занять для дошкільнят не більше 10-15 хвилин, для молодших школярів – від 15 до 30 хвилин залежно від віку [10, 11];
- *технічна простота* – використання платформ, які легкі для сприйняття дитиною (Zoom, Google Meet, Viber, YouTube);
- *емоційний комфорт* – педагог має бути доброзичливим, підтримувати дітей, залучати їх до взаємодії, мотивувати на позитив і успіх.

Звичайно, робота з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в дистанційному форматі має певні **виклики:**

1. **Обмежена увага дитини перед екраном.** Діти швидко втомлюються, відволікаються, їм важко утримувати увагу.

Тому важливо:

- чергувати активні й пасивні види діяльності (фізкультхвилинки, руханки, пальчикові ігри);
- використовувати візуальні матеріали (анімовані презентації, відео, картки);
- проводити інтерактивні завдання (онлайн-вікторини, загадки, квести);

2. **Відсутність живого спілкування з однолітками.** Діти потребують соціалізації, але дистанційне навчання обмежує можливості комунікації.

Із метою ресоціалізації дошкільнят і молодших школярів організовуємо такі форми взаємодії:

- групові онлайн-зустрічі, де діти можуть спілкуватися, розповідати про свої враження (наприклад, «ранкове коло» онлайн);
- педагогічне партнерство – спільні заняття з батьками;
- спільні творчі проєкти (створення спільних казок, виготовлення виробів тощо).

3. Труднощі з контролем виконання завдань. Вихователь не може безпосередньо перевіряти виконання завдань в умовах дистанційної роботи, що ускладнює оцінку прогресу дитини. З цією метою використовуємо такі прийоми:

- відео- або фотофіксацію виконаних завдань;

- залучення батьків до оцінювання та зворотного зв'язку;
- проведення індивідуальних консультацій для корекції знань, навичок.

За час роботи в дистанційній формі ми напрацьовали практичні прийоми роботи з дітьми старшого дошкільного віку, які показали свою ефективність.

1. Онлайн-казки та літературні хвилини.

Педагог читає казку, показує ілюстрації або відео, ставить запитання. Цей вид роботи розвиває пам'ять, мовлення, увагу, уяву. Можна працювати також у зворотному напрямі – за ілюстраціями, короткими відео, мнемотаблицями, символами створювати власні казки, вірші, короткі розповіді.

Інструменти: Zoom, Google Meet, Story Jumper (створення власних книжок).

2. Інтерактивні заняття, що містять завдання математичного змісту та підготовки руки до письма.

Планування таких занять здійснюється з використанням інтерактивних дошок, мультимедіа, дидактичних матеріалів та ігор, які розвивають логічне мислення, дрібну моторику, математичні навички.

Інструменти: Jamboard, LearningApps, Wordwall.

3. Театралізовані ігри

Діти разом з вихователем розігрують сценки, казки, створюють театральні постановки. Це розвиває уміння висловлювати думки, формує соціальні навички, креативність.

Інструменти: Zoom, різні види лялькових театрів (пальчиковий, ляльковий, тіньовий тощо).

4. Онлайн-майстерні (малювання, аплікація, ліплення).

Діти виконують завдання разом із педагогом, демонструють свої роботи. Такі заняття розвивають дрібну моторику, творче мислення, естетичний смак.

5. Руханки, фізкультхвилини, гімнастика для очей

Спільне виконання вправ, танцювальних пауз, йога для дітей, фізкультхвилини, руханки, гімнастика для очей не тільки сприяють розвитку координації рухів, концентрації уваги, витривалості, але і створюють відчуття колективу, спільної діяльності.

Інструменти: YouTube (канали «Освіта дитини XXI століття», «Весело з нами танцюй») [8, 16].

Але успішність будь-якої взаємодії «через екран» із дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку неможлива без взаємодії з батьками учнів і вихованців. Адже через вікові особливості не завжди діти можуть користуватися різними гаджетами самостійно.

Як же залучити батьків до спільної роботи? З метою забезпечення партнерської взаємодії з батьками в закладах освіти Дергачівської громади напрацьований досвід, що передбачає:

- надсилання коротких відеоінструкцій і пам'яток щодо роботи з дітьми вдома;
- проведення онлайн-зустрічей з поясненнями про особливості розвитку дитини старшого дошкільного віку, адаптації до навчання в першому класі, відомості про причини й способи попередження та подолання дезадаптації школярів;
- використання спільних чатів у Viber, Whats App для комунікації.

Висновок. Попри всі виклики, розвиток дітей старшого віку в умовах дистанційної освіти напередодні їх вступу до НУШ може бути ефективним, якщо використовувати правильні методики та інструменти. Головне – створити емоційно комфортне, цікаве та інтерактивне середовище для дошкільників, щоб вони активно взаємодіяли, розвивалися та готувалися до нового етапу в житті.

Література

1. Авдеева О. Дистанційне навчання в умовах техногенних небезпек. Варіативні моделі й технології трансформації професійного розвитку фахівців в умовах відкритої освіти : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 23 червня 2022 р. / ред. кол.: Л.П. Пуховська, О. В. Просіна. Київ : ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти», 2022. С. 11–18.
2. Богуш А. М., Варяниця Л. О., Гавриш Н. В. та ін. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія; за заг. ред. Гавриш Н.В. Луганськ : Альма-матер, 2006. 368 с.
3. Бойко С. П. Формування соціальної компетентності дошкільників у процесі ігрової діяльності. Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи : матеріали Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 27-28 квітня 2017 р.). За заг. ред. Л. О. Савченко. Кривий Ріг, 2017. С. 141–142.
4. Бондаренко Н. Г. Організація дистанційного навчання через проєктну діяльність в закладі дошкільної освіти. URL: <https://naurok.com.ua/organizaciya-distanciynogo-navchannya-cherez-pro-ktnu-diialnist-v-zakladi-doshkilno-osviti-345775.html>
5. Вахняк Н. В. Технологічні аспекти реалізації освітнього процесу в ЗДО у взаємодії з батьками в умовах дистанційного формату навчання. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новачі, досвід та перспективи: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя): Запорізький національний університет, 2023. С. 42–44.
6. Вивчаю – не чекаю. URL: https://primary.org.ua/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwvr--BhB5EiwAd5YbXs1CWE-Vj6KDUQDv-NHtxm5-pSnR5Cx12W46THIqp12-Cq-gvjlpURoCNwUQAyD_BwE
7. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu/pedagogam-zakladiv-doshkilnoyi-osviti/lego-igrovi-onlajn-vzayemodiyi-dlya-doshkilnyat>
10. Освіта дитини XXI століття. Мультики про здоров'я. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLshJpmmXcDiRCBf3grquj08YDV0nUt-Eq>
8. Платформа розвитку дошкільнят НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/baby-garden-online>
9. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів (зі змінами), затверджений наказом МОЗ України від 24.03.2016 № 234.
11. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти, затверджений наказом МОЗ України від 25.09.2020 № 2205 (зі змінами).
12. Ситник Л. О. Наступність дошкільної і початкової освіти в умовах Нової української школи. Харків, 2024. 80 с.
13. Duolingo. URL: <https://uk.duolingo.com/>
14. Khan Academy Kids. URL: <https://uk.khanacademy.org/kids>
15. Mr.Leader. URL: <https://mr-leader.com/ua>
16. YouTube-канал «Весело з нами танцюй». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5DpL0Wn4DHk>